

גליון "והיו הדברים"

רשום על מצבת רבינו
בווארשא

ומי שישתדל בהדפסת
הספרים יהיה לו המחבר
למליץ אם יהיה לו זכות

מתורת הגה"ק ר' אריה ליב צינץ זי"ע
אבד"ק פלאצק ובסוף ימיו בווארשא

גליון 56

פר' אמור תשפ"ג

ולכן נצטוו על הטומאה שאין זה טעם הדבר, אך למה שנבדלו להיות משרתי ה' הוא שמוזהרים על הטומאה. וזהו "אמור אל הכהנים", לפי שהם בני אהרן "ואמרת", שוב, "אליהם", אמירה שניה שנמשך להם מפאת שהם בני אהרן אשר נבדל להקריב לחם ה'. ו"לנפש לא יטמא בעמיו", רוצה לומר שכולם הם במדרגה ובקדושה, לכן נקראו "עמיו" כי כל העדה כולם קדושים.

*

אמור אל הכהנים. במדרש רבה (כו ו) הדא הוא דכתיב (תהלים יט, י) יראת ה' טהורה עומדת לעד, אמר רבי לוי מיראה שנתירא אהרן מלפני הקב"ה זכה וניתנה לו הפרשה הזו שאינה זזה ממנו ולא מבניו ולא מבני בניו עד סוף כל הדורות, ואיזו זו פרשת המת שנאמר "ויאמר ה' אל משה אמור אל הכהנים בני אהרן".

ויראה על פי מה שאמרו במדרש תנחומא הנזכר, כל מה שהקב"ה מזהיר את יראיו הוא בשביל קדושתן וטהרתן כו' לפי שכל מה שהוא מתקדש בקדושה יתירה צריך ליהרר יותר, כמו שהבגד הדק מקבל כתם בקל יותר מהגס, אם כן תוספת אזהרה לכהנים שהם מקודשים יותר, ואהרן על כל הכהנים.

וכתבתי על הפסוק "אמור אל הכהנים בני אהרן ואמרת אליהם לנפש לא יטמא בעמיו", פתח ברבים וסיים ביחיד, ופירשנו שהקדושה נמשכת להם מאהרן קדוש ה' אף שמצדם אינם ראויים לקדושה הלזו, לכן אמר שזכו לכן בשביל שורש קדושתן שנמשך להם מאהרן אשר ראוי לקדושה זו אשר לנפש לא יטמא בעמיו.

והנה בעירובין י"ג: למד לטהר השרץ אמר רבינא אני אדון ואטהרנו מה נחש שממית ומרבה טומאה טהור כשמת, כל שכן שרץ, ודחי מעשה קוץ בעלמא קעביד ורש"י פירש לאו קל וחומר הוא דאין זה חומר אם הוא ממית ומרבה טומאה, שהרי כמו כן יש קוצים שהן ממייתין ומרביין טומאה והן טהורין. וכתבנו דהכי קאמר שמרבה טומאה מצד שורשו שהמיתה הוא בעטיו של נחש, אם כן הוא אב לטומאת מת, ואם כן לא דמי לקוץ.

והשתא לפי שהיה תלונה על אהרן שעשה העגל וידוע שכשעמדו על הר סיני היה ראוי שיהא המות נפסק, רק בעגל

סמיכת פרשת קדושים לפרשת אמור

סוף פר' קדושים. והייתם לי קדושים כי קדוש אני ה' ואבדל אתכם מן העמים להיות לי: ואיש או אשה כי יהיה בהם אוב או ידעני מות יומתו באבן ירגמו אתם דמיהם במ. המשך הענין הוא כי הכפרי שרגיל במאכלים גסים וחומריים לא יזיקו לו מאכלים הגסים, כי אם מאכלים הארסיים אשר ישחיתו את הגוף לפי עכירת וגסות גופו. ואם מזיק לכפרי מאכל שהוא גס ביותר, ממילא ממנו יקח בן האדון משל על מה שהוא אחד מני אלף מן הכפרי ממאכל שהוא מזיק לכפרי שבודאי גם כן יזיק לו לסיבת דקות גופו וכל אוכל תתעב נפשו אם לא יהיה בתכלית הדקות.

וככה יומשכו הפסוקים "ולא תלכו בחוקות הגוי אשר אני משלח מפניכם כי את כל אלה עשו ואקוץ במ", שהתועבות של הכנענים גרמו שאקוץ במ, אבל עליכם לפי דרככם מוטל להבדיל אפילו במה שלא יזיק להם. לכן, "ולא תשקצו את נפשותיכם בבהמה ובעוף ובכל אשר תרמוש האדמה אשר הבדלתי לכם לטמא". ואחר ש"ואבדיל אתכם מן העמים להיות לי", אם כן ממילא "איש או אשה כי יהיה בהם אוב או ידעוני", שהוא המושכת כח הטומאה על נפשם, לכן "באבן ירגמו אותם דמיהם במ" כי מי שהיה מקבל דין בסנהדרין היה מטהר נפשו ממה שהומשך עליו הזוהמא בחטאיו, לכן "באבן ירגמו אותם, למה ש"דמיהם במ" ו"ותהי עונתם על עצמותם" (יחזקאל לב כז), ובמה שדנין הגוף יהיה כפרה לנפש.

ונמשך מזה האמירה אל הכהנים (בהמשך בפר' אמור) כי המשכת הקדושה על ידי הכהנים, לכן אפילו טומאה אסורה להם למה שיש אחיזה לכח הטומאה.

*

אמור אל הכהנים בני אהרן ואמרת אליהם. במדרש תנחומא, הרי אמירה שתי פעמים. משל למה הדבר דומה לטבח שהיה נכנס ויוצא לפני האדון, אמר האדון גזור אני עליך שלא תראה את המת כל ימך, מפני שאתה נכנס ויוצא ורואה פני שלא תטמא פלטיירין שלי, כך הקב"ה גזור על הכהנים הנכנסים לבית המקדש שלא יטמאו למת כו'.

אפשר שכפל האמירה "אמור אל הכהנים ואמרת אליהם", שלא יחשבו הכהנים כי גדלה מעלתן מישראל ביתר שאת

חזרו לקלקולם כמו שאמרו במדרש רבה (שמו"ר לב א), והשתא לפי מחשבת ההמון גרם אהרן הטומאה ואין ראוי שיתקדש בזה בקדושה יתירה שיהיה נבדל מן הטומאה יותר מישראל, אבל באמת כוונת מחשבת אהרן קדוש ה' לטוב היה כמו שאיתא במדרשות, לזאת אמר שזכה לפרשת טומאה ומזה מופת שלא חטא בעגל ואדרבה עשה בזה תיקון, שכוונת אהרן לשם שמיים היתה לעכבם ולמנעם מן החטא.

ולפי שמחשבתו הטהורה היתה למנוע החטא ואז היה כח הטומאה וסטרא אחרא בטלה אילו נתקיימה מחשבתו של אהרן, רק שמעשה שטן הצליח אשר בעוונותינו הרבים יצא הפועל המגונה העגל הזה, וכבר אמרו בזוהר (ח"ב קצ"ב:): שאילו לא בנה אהרן מזבח לפניו להכניעו היה כח הטומאה מתגבר לאין שיעור, ואם כן שפיר הוא מידה כנגד מידה תחת יראתו הטהורה שצדיק פעל ועשה למעט כח הטומאה ישוב מחשבתו הטהורה על ראשו ולהיות טהור בכל עת ולנפש לא יטמא וזה נכון.

והנה רש"י בפרשת שמיני פירש על הכתוב "קרב אל המזבח", לפי שהיה אהרן ירא לגשת אל המזבח אמר לו משה למה אתה בוש לכך נבחרת, וכבר כתבתי שם הדיוק 'לכך נבחרת'. ובשל"ה מסכת יומא (חלק גר מצוה) פירש בשביל שאתה ביישן וירא, לכך נבחרת.

אך יש לומר כי איתא במדרש (שמו"ר מא, ז) "וירא אהרן ויבן מזבח לפניו" (שמות לב, ה) שהבין מן הזבח לפניו שזבחו לחור, ובגמרא בפרק קמא דסנהדרין דף ז'. אמר אי לא שמענא להו השתא עבדו לי כדעבדו בחור, ויקויים בי "אם יהרג במקדש ה' כהן ונביא" (איכה ב, כ), מוטב דליעבדו ליעגלא אפשר דהוה להו תקנתא בתשובה עד כאן. ואם כן כוונתו היתה לטובה שיהיה להם תקנה, לכן נבחר גם כן לכפר עליהם.

ובזה סרה תלונת אבן עזרא (שמות לב, א) למה לא מסר נפשו על קדושת שמו יתברך. ובאמת השכיל כמה גדול הקלקול המעונת עד שנחשב זה לאיסורא זוטא, וכדקיימא לן (עירובין ל"ב:): ניהא ליה לחבר למיעבד איסורא זוטא ולא למיעבד עם הארץ איסורא רבא, ומה גם מה שהוא להצלת הכלל, אבל ודאי הא מילתא זוטרתא הוי לאהרן קדוש ה' למסור נפשו בשביל קדושת השם יתברך.

ואם כן אהרן בעצמו שלא מסר נפשו בשעת העגל הוא מטעם אשר השכיל היותו מוכן לכהונה לשרת את ה' עד אשר יצדק עליו כהן ונביא, ולולא זאת היה מוסר נפשו כי נקל היה זאת בעיני קדוש ה' כמוהו, ואם כן יפה טען עליו משה רבינו למה אתה בוש, בשביל שעשית העגל אתה בוש ליקרב לכהונה, הרי אדרבה לכך נבחרת, לפי שהיה לך התנצלות שאתה ירא שלא יתקיים בך "אם יהרג במקדש ה' כהן ונביא" על כל זאת, ובשביל שאתה מוכן לכהונה לשרת בהיכל ה' הכרח לעשות איסורא זוטא, ואם כן אם אתה מתמהמה מלהיות משמש לפני ה', אם כן בודאי לא יפה עשית שלא מסרת עצמך אחר שאינך עתיד להיות כהן, ואם כן ראוי לך לגשת אל המזבח כי בשביל שאתה כהן לעולם הוא זכות שלך שזיכית את הרבים שיהיה

להם תקנה בתשובה, ואם כן גם אתה ידעת ש'לכך נבחרת' להיות כהן מאז אשר נעשה העגל, כי לולא שהשכלת היותך כהן בוודאי היית מוסר עצמך בשביל קדושת ה' ואז אם לא תקרב אל המזבח הרי לך בושה גדולה יותר במה שלא מסרת עצמך על קדושת השם, אבל אם תקרב אל המזבח ידעו כל העם אשר יפה עשית שלא מסרת עצמך שלא יתקיים "אם יהרג כהן ונביא".

*

והכהן הגדול מאחיו כו' את ראשו לא יפרע ובגדיו לא יפרום. במדרש רבה (כו, ט) איתא שהכהן גדול צריך להיות גדול בה' דברים בחכמה בכח בנוי בעושר ובשנים, וזה ירמוז 'הגדול'.

אמנם לכאורה אין טעם למעלת הגבורה כי "אל יתהלל גבור בגבורתו" (ירמיה ט, כב), וכמו כן הנוי והעושר שאינם שלימות אמיתי. אמנם אפשר כי הכל הוא למען לא יתגאה ויאמר מי כמוני אחר שנבחרתי להיות כהן גדול, ויפחזו יצרו עליו להוליד בו התנשאות רוח ו"תועבת ה' כל גבה לב" (משלי טז, ה), ולזה נתלו בו הרבה דברים שאין שלימות בעצם אשר יתגאה בהם אדם להבל דמה, כי הנוי והכח והעושר אינם דברים שיש בהם שלימות אמיתי נמצא שלא יהיה לו גדלות על אחיו, שאפשר שהיו חכמים ביותר שהיו שזהו עיקר המעלה לשלימות האמיתי, ומה שנבחר הוא, הוא לשאר מעלות שאין בזולת שאינו כדאי שיתגאה על זה, כי החכמה מעלה יתירה יש לה העולה על כולנה. וזהו "והכהן הגדול" שצריך להיות גדול בה' דברים הוא כדי שיהיה כאחד מאחיו ולא יתנשא עליהם.

אמנם יראה שלכך נצטרפו בו מעלות הללו כי אחר שהכהן גדול מסוגל להמשיך השפע ולכללות ישראל היו צריכים כל הדברים לשלימות וקיבוץ המדינה, כי אם אין קמח אין תורה (אבות פ"ג משנה יז), והגבורה היו צריכים למלחמה בעת כבוש הארץ, וגם הנוי למען יראו כל עמי הארץ איך שהם נאים ומשובחים, לכן אחר שיהיו בו המעלות הללו מוכן להמשיך השפע על דברים הללו לכללות ישראל. ולכן צריך שיהיו מעלות הללו בו. וזהו "אשר יוצק על ראשו שמן המשחה", כי המשכת השפע על ידי שמן המשחה מורה על המשכת השפע הקדושה שמן משחת קודש.

*

בפרשת מומין סיים פסוק כד, **וידבר משה אל אהרן ואל בניו ואל כל בני ישראל.** וזה לבל יפול לב בני ישראל שנגרעה מעלתן בעבור שנתרחקו מן הכהונה, שאין זה חסרון במעלתם רק להיות שכל אחד מוכן מצד שורשו כפי שיקול א-ל דעות, ובודאי יש בעלי מומין שעולה מעלתן יותר על זולתן, ואף על פי כן אינן מוכשרים להקרבה שאין זה תלוי במעלות רק ענין הצריך לענין הקרבן הנרצה. ואם כן מזה יקחו גם בני ישראל ראייה שאף שימצא בהם גדולים וצדיקים מן הכהנים אין לזה ענין חסרון במעלתם, שלפי שיקול א-ל דעות אין מסוגלים לעבודה אף שהם גדולי המעלה.